

Nationalmuseet

 National Museum of Denmark

ARKITEKTSKOLEN AARHUS

Invitation til konferencen

Byggeriets rammevilkår – nedslag i fortid og nutid

Tirsdag 24. oktober 2023 kl. 10-16

Nationalmuseet

Nationalmuseet og Arkitektenskolens Aarhus har igangsat forskningsprojektet *Visioner om bygninger. Dansk byggeri og byggelovgivning gennem 500 år.*

Med udgangspunkt i byggelovgivningen sætter projektet fokus på en del af byggeriets rammevilkår. På konferencen ønsker vi at dele vores foreløbige overvejelser om lovgivningens betydning for byggeriet, ligesom vi ønsker at lade os inspirere af andre forskere, der arbejder med beslægtede problemstillinger.

PROGRAM

- 10.00 **Seniorforsker Vibeke Andersson Møller, Nationalmuseet: Velkommen og præsentation af forskningsprojektet *Visioner om bygninger***
Kort præsentation af Nationalmuseets og Arkitektenskolens Aarhus' forskningsprojekt
- 10.15 **Seniorforsker, dr.phil. Ulla Kjær, Nationalmuseet: Stadsbygmesteren i København i 1700-tallet**
Overtilsynet med Københavns bygningsvæsen lå fra 1682 hos stadsbygmesteren, som frem til 1700-tallets slutning varetog en broget buket af opgaver på et ret kortfattet lovgrundlag. I 1774 henvendte den nyudnævnte G.D. Rosenberg sig til enken efter sin forgænger for at få udleveret dennes embedspapirer, idet han anførte, at han jo skulle basere alt på 'de almindelige forordninger', især dem af 27. februar 1683 og 11. april 1685. Forgængerens havde aldrig haft noget kontor og ikke gemt noget. Foredraget vil belyse, hvordan byggeriet udviklede sig i et århundrede med store byudvidelser, omfattende brande og forbedringer af gaderne med brolægninger etc., og hvordan stadsbygmestrene greb deres del af opgaven an.

- 11.00 **Stadsarkivar Caspar Christiansen, Frederiksberg Stadsarkiv: Frederiksberg fra ureguleret landsby til reguleret storby**
Frederiksbergs udvikling fra landsby til storby skete pludseligt og i et fantastisk højt tempo fra 1850'erne og frem. Fra politikernes og kommunens side kæmpede man med at følge med og sørge for, at byudviklingen ikke løb løbsk. En bygningslov kombineret med sundhedsvedtægter og vejplaner gav de første redskaber. Sidenhen indgik Frederiksberg Kommune aktivt i arbejdet med at udvikle lovgivningen, opkøbte grunde for at styre byplanlægningen og udarbejdede egentlige bebyggelsesplaner – alt sammen for at løse de byplanmæssige problemer, som den hastige byudvikling medførte, og som de eksisterende reguleringsmuligheder ikke tog højde for.
- 11.45 **Frokost**
- 12.30 **Seniorforsker, ph.d. Mikkel Thelle, Nationalmuseet: Planlægning under pres**
Fra koleraepidemien i 1853 og ind i mellemkrigstiden var der i København en intens opmærksomhed omkring betingelserne for en sund by. Med vand som omdrejningspunkt blev smitte, kloakering, kropshygiejne og byrum forhandlet af byens politikere, erhvervsfolk og offentlige debattører, der ofte kom fra én og samme personkreds. Oplægget vil slå ned på de nævnte temaer i en diskussion af byens planlægning bredt set frem til 1938.
- 13.15 **Byarkivar, ph.d. Kristian Buhl Thomsen, Skive Byarkiv: Saneringsloven og kampen om byrummet**
Danmark fik i 1939 sin første saneringslov, der gav støtte til nedrivning af forslummede bebyggelser, som man ikke kunne byde befolkningen i et kommende velfærdssamfund. I de næste to-tre årtier søgte politikere og planlæggere at tilføre urban livskvalitet gennem modernistisk arkitektur og komfortable bekvemmeligheder. Imidlertid mødte politikken næsten fra første dag modstand fra kulturhistorikere, bevaringsarkitekter og menige borger, der agiterede for, at urban livskvalitet også kunne findes i historiske byrum. Oplægget vil illustrere, hvordan denne ideologiske konflikt var med til at forme politikken i såvel København som i provinsens byer.
- 14.00 **Kaffepause**

- 14.30 **Postdoc, ph.d. Jannie Rosenberg Bendsen, Arkitektskolen Aarhus: "Må vist godkendes"**
Den såkaldte Statslånsordning med billige byggelån til blandt andet private ejere fungerede fra 1933 til 1959. Lovgivningen gav grobund for opførelsen af mange gode huse med høj arkitektonisk kvalitet, idet der var krav om arkitekttegninger for at få det billige lån bevilget. Selve lovteksten definerede ikke præcist, hvad der skulle til for at få bevilliget lån. Det var i stedet op til de statsansatte "tekniske konsulenter" at sætte rammer og derudfra vurdere hver enkelt ansøgning. Oplægget vil handle om både de formelle lovgivningsmæssige krav og praksis i ministeriet.
- 15.15 **Seniorforsker, ph.d. Mette Mechlenborg, BUILD, Aalborg Universitet: Tiny houses møder lovgivningen**
Tiny house bevægelsen er kommet til Danmark, og et stigende antal borgere ønsker at eksperimentere med småboliger, bæredygtige materiale og en anderledes økonomisk tilgang til boligen. Men bygningsreglementet og lovgivningen spænder i mange tilfælde ben for drømmen eller tvinger borgerne til at gennemføre deres ønsker i samfundets skygge. Oplægget, der er baseret på forskningsprojektet "Mikroboliger i Danmark – erfaringer og muligheder", finansieret af Realdania, viser, hvordan fortidens idealer om det gode liv via lovgivning har en fortsat performativ effekt på fremtidens boligeksperimenter. Kort sagt er dansk lovgivning hjemmøgt af det private ejerskab, af rodfæstelse og af konsum – af hus med have.

Tilmelding senest fredag 6. oktober til enhedssekretær Knud Overgaard Pedersen kop@natmus.dk.

Konferencen har plads til 60 deltagere. Frokost og kaffe er gratis. Giv besked, hvis du bliver forhindret i at deltage, så en anden kan få din plads.

Konferencen afholdes i Festsalen på Nationalmuseet, Ny Vestergade 12, 1220 København K.

Projektgruppen bag *Visioner om bygninger*:

Postdoc Jannie Rosenberg Bendsen og professor Mogens A. Morgen, Arkitektskolen Aarhus.
Seniorforsker Ulla Kjær og seniorforsker Vibeke Andersson Møller, Nationalmuseet.

Projektet er støttet af VILLUM FONDEN, den filantropiske forening Realdania, Statens Kunstfond, Dreyers Fond og Bergiafonden.

